

Nr 510.

Av herr Ståhl, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel för budgetåret 1953/54 m. m.

Under årets riksdag har ett omfattande förslag rörande materielanskaffning för försvaret godkänts. I och med detta föreligger den ekonomiska bakgrunden för planering av samtliga försvarsgrenars utbyggnad och modernisering på längre sikt. Vid denna utbyggnad och modernisering måste det vara av största vikt, att försvarskrafternas inriktning såväl i stort som beträffande de enskilda materiellagens utformning så långt möjligt anpassas efter de krav ett framtida krig kan komma att ställa. Den militärtekniska utvecklingen utomlands fortgår mycket snabbt under utnyttjande av alla de naturvetenskapens och teknikens möjligheter, som successivt framkommer som resultat av en intensiv forskningsverksamhet. Det är därför också av utomordentligt stor betydelse att våra egna möjligheter att bedöma och utnyttja en sådan utveckling ej blir för små i förhållande till de insatser vi i övrigt gör för försvaret.

Försvarets forskningsanstalt har som bekant att svara för en väsentlig del av de underlag som här erfordras, vare sig de erhålles genom bearbetning av forskningsresultat utifrån, i den mån sådana står till förfogande genom eget forsknings- och utvecklingsarbete, eller, vanligast, en kombination av dessa vägar. Verksamheten vid anstalten måste därvid ha en viss bredd, så att vitala områden ej behöver helt utelämnas, samtidigt som anstalten i många fall måste nedlägga ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete på enskilda uppdrag, innan deras militära betydelse kan bedömas. För att kunna på ett rimligt sätt tillgodose de krav som härigenom ställes på forskningsanstaltens resurser, har den under en följd av år framlagt förslag om en väsentlig utbyggnad av sin organisation. Utbyggnadsplanen, som uppgjorts i samråd med försvarsgrensförvaltningarna, har varit grundad på omfattande utredningar och utförligt motiverad. Några erinringar mot dessa utredningar och motiv har ej framkommit.

Utbyggandet av anstalten har emellertid successivt skjutits på framtiden med hänvisning till det ekonomiska läget och till en särskild utredning beträffande anstaltens centrala ledning, vilken pågått inom försvarsdepartementet. Detta har medfört icke endast att viktiga forskningsuppgifter måst skjutas på framtiden eller bedrivas i alltför begränsad omfattning utan

även att en icke önskvärd oro beträffande framtidsutsikterna uppstått bland anstaltens personal.

Även innevarande år har departementschefen ansett sig endast i begränsad omfattning kunna tillgodose de av anstalten anmälda behoven. Departementschefen anför härom i Kungl. Maj:ts proposition nr 110 bl. a. följande:

»För egen del får jag framhålla, att icke minst ekonomiska skäl talar för att forskningen ges tillräckligt utrymme inom den totala försvarsbudgetens ram. För årets riksdag har framlagts vittsyftande förslag rörande materielanskaffning för försvaret. Av vikt är att denna anskaffning kan inriktas på sådan materiel som med hänsyn till forskningsrön och utvecklingstendenser kan behålla sin modernitet under lång tid framåt. En ökad forskningsinsats kan här inbespara belopp, som vida överstiger de på forskningen nedlagda kostnaderna. Exempel härpå kan framdragas redan från forskningsanstaltens hittillsvarande verksamhet. Inom den ekonomiska ram som står till förfogande för försvarsändamål under nästa budgetår har del emellertid befunnits möjligt att i allenast mycket begränsad omfattning tillgodose de av anstalten anmälda behoven.

En granskning av anstaltens nuvarande personalorganisation visar att det föreligger en viss disproportion mellan högre och lägre tjänster. Detta har haft till följd att anstalten icke i tillräcklig omfattning kunnat förvärva högkvalificerade forskare, och härigenom torde den lägre kvalificerade personalen i vissa fall icke ha kunnat effektivt utnyttjas. En ändring av förhållandet mellan högre och lägre tjänster skulle därför även inom oförändrad kostnadsram kunna synas motiverad. Jag kan emellertid icke i nuvarande läge tillstyrka att antalet forskarbefattningar i de högre lönegraderna ökas utöver vad som beslutats genom 1952 års tjänsteförteckningsrevision.»

Den tidigare nämnda utredningen angående anstaltens centrala ledning har ännu icke slutförts. Departementschefen säger i nämnda proposition bl. a.:

»Frågan om den centrala ledningen av forskningsanstalten och dess avdelningar är föremål för utredning genom särskilt tillkallad sakkunnig. Sedan denne i juni månad 1952 avgivit utredning rörande vissa särskilda förhållanden inom anstaltens avdelning 1, har utredningsarbetet beträffande uppdraget i övrigt kunnat igångsättas. Enligt vad utredningsmannen upplyst beräknas utredningsarbetet kunna slutföras inom en nära framtid. Såvitt avser anstaltens personalorganisation torde utredningsmannen komma att föreslå inrättande av vissa högre forskarbefattningar för effektivisering av forskningsplaneringen såväl centralt som inom de olika avdelningarna. Såsom nyss anförts kan jag emellertid icke i nuvarande läge tillstyrka en utökning av antalet dylika befattningar.»

I samband med behandlingen av anslagen till försvarets forskningsanstalt under 1952 års riksdags vårsession hade riksdagen, i anslutning till statsutskottets utlåtande nr 172, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t om möjligt måtte förelägga 1952 års riksdags höstsession slutligt förslag till organisation av forskningsanstalten.

Det är synnerligen beklagligt att så ej kunnat ske och att ett sådant förslag ej heller kunnat framläggas för innevarande riksdag i anslutning till långtidsplanerna för försvarets uppbyggnad. Med hänsyn till vad som tidigare anförts beträffande betydelsen för dessa planers genomförande av att forskningsanstalten utbygges till en tillfredsställande omfattning synes det nu vara mera angeläget än någonsin att frågan om forskningsanstalten snarast löses.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att såsom nödvändigt komplement till den i år beslutade långtidsplanen för försvarsgrenarna förslag om en definitiv organisation av försvarets forskningsanstalt framläggas för riksdagen vid innevarande års höstsession.

Stockholm den 9 april 1953.

Manne Ståhl.